

تأثیر آموزش مراقبت از خود بر میزان افسردگی بیماران تحت درمان با همودیالیز

موسی سجادی^۱ - هادی کوشیار^۲ - سعید واقعی^۲ - دکتر حبیب‌اله اسماعیلی^۳

چکیده

زمینه و هدف: افسردگی شایع‌ترین و مهم‌ترین مشکل روحی- روانی بیماران مبتلا به نارسایی مزمن کلیه و بویژه بیماران تحت درمان با همودیالیز می‌باشد که می‌تواند بر کیفیت زندگی، پذیرش درمان و سیر بیماری تأثیر منفی داشته باشد. با توجه به این که مشارکت بیمار در انجام فعالیتهای مراقبت از خود، به استقلال و سازگاری بیشتر فرد با بیماری، کمک می‌نماید و احتمالاً کیفیت زندگی او را در ابعاد روانی و فیزیکی بهبود می‌بخشد، مطالعه حاضر با هدف کلی تعیین تأثیر آموزش مراقبت از خود بر میزان افسردگی بیماران تحت درمان با همودیالیز انجام گردید.

روش تحقیق: این مطالعه به روش کارآزمایی کنترل شده تصادفی، در سال ۱۳۸۵ در مشهد انجام شد. تعداد ۶۰ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس و مبتنی بر هدف، از بین بیماران تحت درمان با همودیالیز انتخاب شدند؛ سپس افراد به روش تخصیص تصادفی به دو گروه آزمون و شاهد تقسیم شدند. پس از نیازسنجی بیماران در زمینه مراقبت از خود، آموزش مورد نظر در گروه آزمون با استفاده از جزوه آموزشی و اجرای دو جلسه آموزش (متوسط ۴۵ دقیقه) به فاصله یک هفته، اجرا گردید. میزان افسردگی بیماران هر دو گروه قبل و یک ماه بعد از مداخله، با پرسشنامه CES-D مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS و آزمونهای t زوجی، t مستقل، χ^2 ، Fisher، Mann-Whitney و مدل خطی عمومی، در سطح معنی‌داری $P \leq 0.05$ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: میانگین سنی افراد $42/3 \pm 12/1$ سال بود. $62/5\%$ بیماران مرد، $78/6\%$ بیکار، $76/8\%$ متأهل، $42/9\%$ دارای درآمد کمتر از حد کفایت و $33/9\%$ دارای تحصیلات ابتدایی بودند؛ دو گروه از نظر این متغیرها تفاوت معنی‌داری با یکدیگر نداشتند. میانگین امتیاز افسردگی افراد گروه آموزش، قبل ($23/7 \pm 7/1$) و پس از آموزش ($17/2 \pm 6/7$) کاهش معنی‌داری را نشان داد ($P < 0.001$)؛ مقایسه میانگین امتیاز افسردگی پس از مطالعه بین گروه آزمون ($17/2 \pm 6/7$) و شاهد ($21/8 \pm 6/0$)، نشانگر تفاوت معنی‌داری بود ($P = 0.010$)؛ در حالی که قبل از انجام مطالعه بین دو گروه تفاوت معنی‌داری وجود نداشت ($P = 0.40$). میانگین امتیاز افسردگی گروه شاهد قبل ($22/2 \pm 5/4$) و بعد از انجام مطالعه ($21/8 \pm 6/0$) تفاوت معنی‌داری را نشان نداد ($P = 0.51$). **نتیجه‌گیری:** بیماران تحت درمان با همودیالیز، برای مشارکت مستمر و پویا در انجام فعالیتهای خود مراقبتی، به آموزش مستمر در زمینه مراقبت از خود، سازگاری و تطابق با بیماری نیاز دارند تا از مشکلات جسمی و روانی عارضه‌ای که با آن مواجه هستند، کاسته شود.

واژه‌های کلیدی: نارسایی مزمن و پیشرفته کلیوی؛ همودیالیز؛ آموزش مراقبت از خود؛ افسردگی

مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند (دوره ۱۵؛ شماره ۱؛ بهار سال ۱۳۸۷)

دریافت: ۱۳۸۶/۱/۱۸ اصلاح نهایی: ۱۳۸۶/۱۰/۱۷ پذیرش: ۱۳۸۶/۱۱/۳۰

^۱ نویسنده مسؤول؛ کارشناس ارشد پرستاری و عضو هیئت علمی دانشکده علوم پزشکی گناباد
آدرس: گناباد- دانشکده علوم پزشکی گناباد- گروه پیراپزشکی تلفن: ۰۵۳۵-۷۲۲۳۰۲۷ نامبر: ۰۵۳۵-۷۲۲۳۸۱۴ پست الکترونیکی: sajjadim420@yahoo.com
^۲ کارشناس ارشد پرستاری (گرایش داخلی- جراحی) و عضو هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی مشهد
^۳ متخصص پزشکی اجتماعی؛ استادیار دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد